

УДК 338.012

Завальнюк С.О.

*аспірант кафедри економічної теорії, національної та прикладної економіки
Класичного приватного університету***ОЦІНКА ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РОЗВИТКУ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена здійсненню оцінки та прогнозування інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу України. Запропоновано розраховувати показник інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу України та визначати на його основі рівень достатності інвестиційного забезпечення для розвитку національного господарства. Здійснено прогнозування інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК.

Ключові слова: енергетика, паливно-енергетичний комплекс, розвиток, національна економіка, інвестиційне забезпечення.

Завальнюк С.А. ОЦЕНКА И ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ

Статья посвящена осуществлению оценки и прогнозирования инвестиционного обеспечения развития топливно-энергетического комплекса Украины. Предложено рассчитывать показатель инвестиционного обеспечения развития топливно-энергетического комплекса Украины и определять на его основе уровень достаточности инвестиционного обеспечения для развития национального хозяйства. Осуществлено прогнозирование инвестиционного обеспечения развития ТЭК.

Ключевые слова: энергетика, топливно-энергетический комплекс, развитие, национальная экономика, инвестиционное обеспечение.

Zavaliuk S.O. THE EVALUATION AND PREDICTION OF INVESTMENT MAINTENANCE OF UKRAINE'S FUEL AND ENERGY COMPLEX DEVELOPMENT

The article is devoted to the evaluation and prediction of investment maintenance of Ukraine's fuel and energy complex development. It was proposed to calculate the indicator of investment maintenance of Ukraine's fuel and energy complex development and to determine level of investment maintenance for the national economy development based on its adequacy. Forecasting investment maintenance of fuel and energy complex development was conducted.

Keywords: energy, fuel and energy complex, development, national economy, investment maintenance.

Постановка проблеми. На сучасному етапі функціонування економіки дотримання прискорених темпів розвитку національного господарства України є неможливим без розвитку паливно-енергетичного комплексу. Це обумовлено тим, що Україна була і лишається одним із основних транзитерів і значним споживачем паливно-енергетичних ресурсів. Варто відзначити, що на сьогоднішній день реалізація дійсної зовнішньої енергетичної політики України є малоєфективною. Однією із найбільш вагомих причин низького рівня ефективності енергетичної політики України є недостатнє інвестиційне забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу.

З огляду на вищезазначене, вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу є основним з пріоритетів розвитку національного господарства. Таке вдосконалення неможливо здійснити без проведення оцінки та прогнозування інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над дослідженням інвестиційного забезпечення розвитку економічних систем різних рівнів, у т.ч. окремих галузей та міжгалузевих комплексів, працювали такі вчені, як В. Биба [1], В. Гмиря [2], О. Колесник [4], В. Кошельник [5], Н. Савіна [7] та ін. Роботи цих вчених мають важливе значення, адже вони присвячені вивченню та розв'язанню проблем інвестиційного забезпечення, що відповідають сучасним реаліям функціонування вітчизняної економіки. Якщо говорити про паливно-енергетичний комплекс, то проблеми інвестиційного та фінансового забезпечення його розвитку прямо або опосередковано були порушені в роботах таких вчених, як Н. Долгошея [3], О. Ляхова [6], Н. Тімохіна [8] та інші. Результати досліджень цих авторів сприяють глибшому розумінню проблем, що склалися в енергетич-

ній сфері, та створюють наукове підґрунтя для встановлення шляхів їхнього вирішення.

Не дивлячись на велике науково-практичне значення згаданих досліджень, лишається невирішеним питання щодо вибору ключового показника оцінки інвестиційного забезпечення розвитку галузі (у т.ч. паливно-енергетичного комплексу), який дозволив би оцінити достатність інвестиційного забезпечення та здійснити прогнозування його рівня.

Постановка завдання. Головною метою даного дослідження є здійснення оцінки та прогнозування рівня інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу України у взаємозв'язку з розвитком національного господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку багатьох науковців, інвестиційне забезпечення розвитку окремих галузей відіграє вирішальну роль для національного господарства. Як наголошує В. Биба, інвестиції забезпечують зростання економічної діяльності, є головним джерелом формування виробничого потенціалу, механізмом реалізації стратегічних цілей економічного розвитку країни [1, с. 68].

Н. Савіна економічну сутність терміну «інвестиції» трактує таким чином: інвестиції являють собою видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне озброєння основного капіталу, а також пов'язані з цим зміни оборотного капіталу [7, с. 102]. Авторка зазначає, що інвестиції виступають як необхідний елемент розвитку суспільних відносин в різних сферах економічної діяльності.

Вияткового значення на сучасному етапі посткризового розвитку набуває нарощування інвестицій на виробниче оснащення підприємств, освоєння нових технологій та зміцнення виробничого потенціалу економіки в цілому [5, с. 282].

Зараз ситуація із залученням інвестицій в українську економіку – як внутрішніх, так і зовніш-

ніх – критична. Причиною зниження інвестиційної активності вітчизняних та зовнішніх інвесторів є не лише кризові явища в економіці. Головними причинами є відсутність фінансових ресурсів [3], часто змінюване законодавство, невирішене земельне питання [1, с. 67] тощо. Крім того, за твердженням Н. Тимохіної, промислова й інвестиційна політика України є суперечливою, оскільки вона базується частково на ліберальній економічній концепції, а частково – на традиції адміністративного регулювання [8].

Як справедливо зазначає О. Ляхова, паливно-енергетичний комплекс (ПЕК) є одним із найважливіших чинників розвитку економіки будь-якої суверенної держави та запорукою її успішного функціонування [6]. Тож, вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК є одним із найважливіших завдань держави на сучасному етапі.

Нині паливно-енергетичний комплекс України перебуває у кризовому стані, що є небезпечним, оскільки він характеризується майже повною відсутністю «імунітету» до негативних впливів, потенційно спроможних втрутитися у процес нормального функціонування виробничих сил і соціальних систем, а також створити загрозу досягнутому рівню життя населення.

Однією із основних проблем розвитку ПЕК України залишається високий рівень зносу основних засобів та їх низький технологічний рівень. Середньорічна вартість основних засобів підприємств національного господарства та ПЕК, а також коефіцієнт зносу основних засобів представлені у таблиці 1. Як видно з даних таблиці 1, як первісна, так і залишкова вартість основних засобів підприємств національного господарства за 2009–2013 роки постійно зростали, сягнувши у 2013 році своєї максимальної величини.

Первісна вартість основних засобів підприємств національного господарства у 2013 році порівняно з 2012 роком зросла на 14,08%, тоді як залишкова вартість – лише на 10,98%. У цілому за 2009–2013 роки первісна вартість основних засобів підприємств

національного господарства зросла на 170,01%. При цьому зростання залишкової вартості було значно меншим і склало 48,48%.

Схожою була тенденція зміни первісної та залишкової вартості основних засобів підприємств ПЕК. Первісна вартість основних засобів підприємств ПЕК у 2013 році зросла на 24,02%, а залишкова вартість – на 11,89%. За весь досліджуваний період зростання первісної вартості основних засобів ПЕК становило 205,52%, тоді як залишкова вартість збільшилася на 198,30%.

Як свідчать дані таблиці 1, і для підприємств національного господарства України, і для підприємств ПЕК було характерним перевищення темпів зростання первісної вартості основних засобів над темпами зростання залишкової їх вартості. Це свідчить про зростання зношеності основних фондів підприємств. Так, коефіцієнт зносу основних засобів як для підприємств національного господарства, так і для підприємств ПЕК є досить високим і зростає – на початку досліджуваного періоду він становив 59,68% для підприємств національного господарства і ПЕК, наприкінці досліджуваного періоду – 77,83% для підприємств національного господарства та 60,64% для підприємств ПЕК.

Оновлення основного капіталу на новій технічній основі вимагає постійного зростання інвестицій, забезпеченість якими в достатньому обсязі залежить від наявності сприятливого інвестиційного клімату [2, с. 144]. Саме залучення інвестицій є першочерговим завданням інвестиційного забезпечення, розглядаючи сутність якого, на нашу думку, можна цілком погодитися з трактуванням, наведеним у роботі [4], де інвестиційне забезпечення визначається як сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу.

Розглянемо обсяги залучення інвестицій в національне господарство України в цілому та у ПЕК окрема (таблиця 2).

Як видно з даних таблиці 2, капітальні інвестиції підприємств національного господарства та ПЕК зростали протягом всього досліджуваного періоду,

Таблиця 1

Основні засоби підприємств національного господарства та ПЕК

Показник	2009	2010	2011	2012	2013
Вартість основних засобів підприємств національного господарства, млн грн					
первісна вартість	3820590,7	6574648,8	6940766,8	9043221,9	10316081,5
залишкова вартість	1540285,1	1692811,1	1713797,9	2060800,0	2286996,8
Вартість основних засобів підприємств ПЕК, млн. грн.					
первісна вартість	310989,6	342486,7	345648,8	766139,4	950140,3
залишкова вартість	125384,5	140295,0	155370,1	334272,2	374019,8
Коефіцієнт зносу основних засобів підприємств, %					
національного господарства	59,68	74,25	75,31	77,21	77,83
ПЕК	59,68	59,04	55,05	56,37	60,64

Складено на основі даних Міністерства енергетики та вугільної промисловості України

Таблиця 2

Капітальні інвестиції по національному господарству та ПЕК, млн грн

Показник	2009	2010	2011	2012	2013
Капітальні інвестиції підприємств					
національного господарства	189060,6	189060,6	259932,3	293691,9	267728,0
ПЕК	19566,2	21866,1	38905,0	49811,1	50462,4
у т.ч. інвестиції на розвиток					
національного господарства	27565,0	28170,0	39015,8	44333,2	40904,0
ПЕК	2347,9	2623,9	6224,8	9593,3	12480,4

Складено на основі даних Міністерства енергетики та вугільної промисловості України

сягнувши у 2013 році свого максимального за досліджуваній період рівня. Також зростала величина інвестицій на розвиток національного господарства та інвестицій на розвиток ПЕК.

При цьому зростання капітальних інвестицій у національному господарстві відбувалося меншими темпами, ніж капітальних інвестицій у ПЕК. Так, капітальні інвестиції підприємств національного господарства зросли за 2009–2013 роки на 41,51%, підприємств ПЕК – на 157,91%. Капітальні інвестиції в розвиток національного господарства за 2009–2013 роки зросли на 48,39%, в розвиток ПЕК – на 429,06%.

Водночас у 2013 році порівняно з попереднім роком відбулося зниження капітальних інвестицій у національному господарстві в цілому, а також інвестицій, спрямованих на його розвиток (зниження складало 8,84 та 7,74%, відповідно). Щодо капітальних інвестицій підприємств ПЕК, то їх обсяг за останній рік досліджуваного періоду зріс на 1,31%, у тому числі обсяг інвестицій, спрямованих на розвиток ПЕК, збільшився на 30,10%.

Аналізуючи капітальні інвестиції, важливо розглянути їхню структуру за джерелами фінансування, адже це дасть змогу визначити найбільш вагомі джерела залучення коштів для інвестування у розвиток.

На рисунку 1 представлена структура інвестицій на розвиток ПЕК за джерелами фінансування у 2013 році.

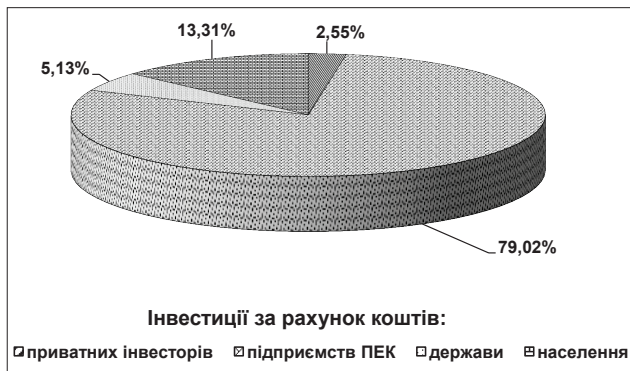

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій на розвиток ПЕК за джерелами фінансування у 2013 році

Побудовано за даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості України

Як видно з рисунка 1, в структурі капітальних інвестицій на розвиток ПЕК переважали кошти підприємств ПЕК, частка яких у загальному обсязі фінансування складала 79,02%. На другому місці за обсягами фінансування лишається населення з часткою інвестицій в загальній їх сумі 13,31%.

Оцінку інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК пропонується здійснювати за показником, який відображає відношення інвестицій на розвиток ПЕК до середньорічної вартості основних засобів підприємств його галузей.

Таким чином, знаючи вартість основних засобів та величину капітальних інвестицій на розвиток ПЕК, можна розрахувати показник інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК та показник достатності інвестиційного забезпечення, обчислений на його основі (таблиця 3).

Як видно з даних таблиці 3, показник інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК за 2009–2013 роки зріс з 1,88 до 3,34, що свідчить про певне покращення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК України порівняно з 2009 роком, але – зниження порівняно з 2011 роком.

Для інтерпретації показника достатності інвестиційного забезпечення пропонується використовувати таку шкалу: критичний рівень – нижче 0,22; низький рівень – від 0,22 до 0,90; середній рівень – від 0,90 до 1,10; допустимий рівень – від 1,10 до 2,03; високий рівень – вище 2,03.

Згідно із запропонованою нами шкалою, рівень показника достатності інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК України у 2009–2010 рр. був середнім, у 2011 році набув високого значення, а у 2012–2013 рр. став допустимим.

Для прогнозування інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК на 2014–2016 рр. було використано дані про рівень середньорічної вартості основних засобів підприємств ПЕК та обсягів інвестицій у його розвиток за останні десять років.

Проведені дослідження показали, що найбільш доцільним є використання для прогнозування середньорічної вартості основних засобів лінійної лінії тренда, а для прогнозування інвестицій у розвиток ПЕК – експоненціальної, адже вони характеризуються найбільшим рівнем коефіцієнтів детермінації (0,755 та 0,908) та кореляції (0,869 та 0,953, відповідно), а також є достовірною та адекватною експериментальним даним, про що свідчить перевищення розрахункових значень критеріїв Ст'юдента та Фішера над їх табличними значеннями, які складають ($F_{кр} = 5,32$ для $k_1 = m = 1$ та $k_2 = n - m - 1 = 8$; $t_{кр} = 2,306$ для $k = n - m - 1 = 8$ та $p = 0,95$). Так, для лінійної лінії тренду середньорічної вартості основних засобів розрахункове значення критерію Фішера складає $F_{роз} = 24,66$, а розрахункові значення критерію Ст'юдента для її параметрів – $t_a = 4,97$ та $t_b = 3,32$. Для експоненціальної лінії тренду інвестицій у розвиток ПЕК розрахункове значення критерію Фішера складає $F_{роз} = 42,28$, а розрахункові значення критерію Ст'юдента для її параметрів – $t_a = 6,50$ та $t_b = 63,08$.

Рівняння залежності для прогнозування середньорічної вартості основних засобів підприємств ПЕК матиме вигляд:

$$ВОЗ = -12593890 + 31038441,2 \cdot t, \quad (1)$$

де ВОЗ – середньорічна вартість основних засобів підприємств ПЕК, тис. грн;

t – номер періоду.

Рівняння залежності для прогнозування інвестицій у розвиток ПЕК матиме вигляд:

$$I = 920368,6 \cdot e^{0,228t}, \quad (2)$$

де I – величина інвестицій у розвиток ПЕК, тис. грн;

Таблиця 3

Показник інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК

Показник	2009	2010	2011	2012	2013
Показник інвестиційного забезпечення	1,88	1,88	4,01	2,87	3,34
Показник достатності інвестиційного забезпечення	0,98	0,98	2,08	1,49	1,73

Розраховано автором

Таблиця 4

Результати прогнозування інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК на 2014–2016 роки

Показник	2014	2015	2016
Середньорічна вартість основних засобів, млн грн	328829,0	359867,4	390905,8
Інвестиції у розвиток ПЕК, тис. грн	11319,8	14220,6	17864,8
Інвестиційне забезпечення, %	3,44	3,95	4,57
Показник достатності інвестиційного забезпечення	1,79	2,05	2,37

Розраховано автором

Таблиця 5

Результати прогнозування рівня інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК на 2014–2016 роки з урахуванням впливу ризиків

Показник	2014	2015	2016
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	374250580	451859283	545561778
Скоригований на ризик обсяг інвестицій у розвиток ПЕК, тис. грн	7810655,1	9812217,2	12326700
Інвестиційне забезпечення, скориговане на ризик, %	2,38	2,73	3,15
Показник достатності інвестиційного забезпечення, скоригований на ризик	1,23	1,42	1,64

Розраховано автором

t – номер періоду.

Визначені на основі цих ліній тренду величина середньорічної вартості основних засобів підприємств ПЕК та інвестицій у розвиток ПЕК на прогнозний період (2014–2016 роки) та розрахований на їх основі прогнозний рівень інвестиційного забезпечення представлений у таблиці 4.

Тобто, якщо надалі зберігатимуться наявні тенденції, то у 2014–2016 роках прогнозується щорічне збільшення показника інвестиційного забезпечення, який у 2014 році має зрости на 0,10% (з 3,34% до 3,44%), у 2015 році на 0,51% (з 3,44% до 3,95%) та у 2016 році – на 0,62% (з 3,95% до 4,57%).

Як показали попередні дослідження, для забезпечення прогресивного характеру розвитку національного господарства достатнім є інвестиційне забезпечення розвитку ПЕК не нижче 3,91%. Таким чином, рівень показника інвестиційного забезпечення, за якого будуть досягнуті цільові значення комплексних показників розвитку ПЕК та національного господарства, буде перевищено вже у 2015 році.

Однак при прогнозуванні необхідно враховувати вплив факторів ризику, для оцінки якого нами було проведено експертне опитування. Дані, отримані на основі експертного опитування, засвідчили, що з високою імовірністю (а саме: 55,2%, 51,4 та 52,6%) можна стверджувати, що в ході інвестування у розвиток ПЕК представники бізнесу та інвестиційних компаній, підприємства ПЕК та держава відчуватимуть досить відчутний вплив (3,265 бали, 3,055 та 3,070 бали відповідно) з боку зовнішніх факторів. Також з високою імовірністю (а саме: 54,7%) можна стверджувати, що приватні інвестори у ході інвестування у розвиток ПЕК відчуватимуть відчутний вплив (2,895 бали) з боку зовнішніх факторів.

Знаючи інтегральну силу впливу факторів ризику, можна встановити, наскільки зменшиться прогнозований рівень інвестицій у розвиток ПЕК у зв'язку з відмовою інвесторів від вкладення коштів через ризикованість інвестування. Коефіцієнт впливу ризиків складає:

$$K_p = \frac{P \cdot S}{S_{\max}}, \quad (3)$$

де K_p – коефіцієнт впливу ризиків;

P – зведена ймовірність настання факторів ризику;

S – зведена сила впливу факторів ризику;

$S_{\max}$ – максимально можлива величина сили впливу факторів ризику.

Зведена імовірність впливу факторів ризику складає 0,520, а зведена сила їхнього впливу – 3,040. Отже, за нашими розрахунками, коефіцієнт впливу ризиків складає 0,316.

Прогнозована величина інвестицій з урахуванням впливу факторів ризику буде визначатися за такою формулою:

$$I_{\text{скор.}} = I \cdot (1 - K_p), \quad (4)$$

де $I_{\text{скор.}}$ – скоригований на вплив факторів ризику обсяг інвестицій на розвиток ПЕК;

I – прогнозована величина інвестицій на розвиток ПЕК;

K_p – коефіцієнт впливу ризиків.

Результати прогнозування рівня інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК на 2014–2016 роки з урахуванням впливу ризиків наведено у таблиці 5. Таким чином, скоригований на ризик обсяг інвестицій у розвиток ПЕК не дозволяє досягти бажаного значення показника інвестиційного забезпечення. Різниця між необхідним рівнем інвестиційного забезпечення та її прогнозним рівнем, скоригованим на вплив факторів ризику, у 2014 році в абсолютному вираженні може сягнути 1,53%, у 2015 році – 1,18%, у 2016 році – на 0,76%.

Показник достатності інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК, скоригований на ризик, у 2014 році прогнозується на рівні 1,23, а у 2016 році зросте до 1,64, тобто лишатиметься на середньому рівні.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у ході дослідження було здійснено оцінку та прогнозування рівня інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного розвитку України. Встановлено, що з урахуванням впливу факторів ризику показник достатності інвестиційного забезпечення не перевищуватиме середнього рівня. При такому рівні інвестиційного забезпечення не може бути досягнуто прогресивного характеру розвитку національного господарства, тож цей рівень не можна вважати оптимальним. Результати оцінки та прогнозування рівня інвестиційного забезпечення можуть служити основою для пошуку напрямів його вдосконалення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Биба В.В. Інвестиційне забезпечення розвитку будівельної галузі в Україні / В.В. Биба // Економіка і регіон. – 2013. – № 1(38) – С. 67-71.
2. Гмиря В.П. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва регіону / В.П. Гмиря // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 3(12). – С. 142-145.
3. Долгошея Н.О. Інвестиційне забезпечення розвитку агробізнесу [Електронний ресурс] / Н.О. Долгошея // Ефективна економіка. – 2012. – № 2. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=965>.
4. Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Колесник // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 2(6). – Режим доступу : http://tourlib.net/statii_ukr/kolesnyk6.htm.
5. Кошельник В.М. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств Вінницького регіону [Електронний ресурс] / В.М. Кошельник // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(1). – С. 282-290. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/J-pdf/znpdau_2013_1_1_36.pdf.
6. Ляхова О.О. Напрями удосконалення фінансового забезпечення інвестиційних проектів паливно-енергетичного комплексу України [Електронний ресурс] / О.О. Ляхова // Ефективна економіка. – 2014. – № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2945>.
7. Савіна Н.Б. Інвестиційне забезпечення розвитку економічних систем / Н.Б. Савіна // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 2(12). – С. 101-109.
8. Тімохіна Н.В. Проблеми та перспективи розвитку нафтопереробної галузі України [Електронний ресурс] / Н.В. Тімохіна // Соціум. Наука. Культура : [сайт] ; Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференція. – Режим доступу : <http://intkonf.org/timohina-nv-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-naftopererobnoyi-galuzi-ukrayini/>.

УДК 338.436

Князева О.А.

*доктор економічних наук,
професор кафедри економіки підприємства та корпоративного управління
Одеської національної академії зв'язку імені О.С. Попова*

Маслій Н.Д.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

МОТИВИ ТА ЦІЛІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РІЗНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РІВНЯХ

У статті розглянуто теоретичні та методичні засади актуальних напрямків розвитку підприємств, регіонів, держави, які ґрунтуються на інтеграційній моделі розвитку національної економіки. На основі проведених досліджень виявлено основні мотиви та цілі інтеграції на різних економічних рівнях, форми та важелі інтеграції. Встановлено, що інтеграційний розвиток підприємств має стати невід'ємною складовою частиною реформування національної економіки.

Ключові слова: інтеграція, інтеграційні процеси, мотиви і цілі, трансформація, форми інтеграції, міжнародна інтеграція, регіональна інтеграція, національна економіка.

Князева Э.А., Маслий Н.Д. МОТИВЫ И ЦЕЛИ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА РАЗНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ УРОВНЯХ

В статье рассмотрены теоретические и методические основы актуальных направлений развития предприятий, регионов, государства, основанные на интеграционной модели развития национальной экономики. На основе проведенных исследований выявлены основные мотивы и цели интеграции на разных экономических уровнях, формы и рычаги интеграции. Установлено, что интеграционное развитие предприятий должно стать неотъемлемой составной частью реформирования национальной экономики.

Ключевые слова: интеграция, интеграционные процессы, мотивы и цели, трансформация, формы интеграции, международная интеграция, региональная интеграция, национальная экономика.

Knyazeva E.A., Masliy N.D. MOTIVES AND GOALS OF INTEGRATION PROCESSES IN THE DIFFERENT ECONOMIC LEVELS

The article describes the theoretical and methodological foundations of current trends in the development of enterprises, regions, states, based on the integration model of the national economy. Based on these studies identified the main motives and goals of integration at different economic levels, shapes, and leverage integration. It was found that the integration development of enterprises, should be an integral part of the reform of the national economy.

Keywords: integration, integration processes, motives and goals, transformation, forms of integration, international integration, regional integration, the national economy.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день характерною рисою сучасного світового соціально-економічного розвитку є економічна інтеграція розвинених країн в європейські структури. Процес економічної інтеграції України, як внутрішній, так і зовнішній, супроводжується значною кількістю проблем: нестабільною демократичною системою, недосконалим та непрозорим правовим полем, слаборозвиненими ринковими інститутами та відсутністю чіткого механізму інтеграції на мікро-, мезо- та макрорівнях. Світові кризові явища призупинили

процеси інтеграції в Україні за всіма векторами, оскільки наша економіка значно відстає від європейської. Відрізняються вони також рівнем освіти та життя, а національні підприємства не є конкурентоспроможними, тому не спроможні досягти успіхів на інших ринках і навіть можуть втратити внутрішній.

Серйозною проблемою для України залишається реалізація інтеграційних проектів, визначення економічних інструментів стимулювання інтеграцій підприємств та пошук результативних та ефективних інтеграційних форм розвитку.